

90-річчя**академіка НАН України П.Т. ТРОНЬКА**

12 липня виповнилося дев'яносто років відомому вченому, державному і громадському діячеві академіку НАН України Петру Тимофійовичу Троньку.

Народився П.Т. Тронько в с. Заброди Богодухівського повіту на Харківщині.

Трудову діяльність розпочав у 1932 р. робітником шахти у м. Дзержинську. Після закінчення учительських курсів працював учителем суспільствознавства та української мови у сільській школі Богодухівського району, директором дитячого будинку м. Лебедина. З 1937 р. Петро Тимофійович — на комсомольській роботі: був секретарем Сумського, першим секретарем Станіславського обкомів ЛКСМУ. Від перших днів Великої Вітчизняної війни перебував у діючій армії. У складі військ Південно-Західного, Сталінградського, Південного та 4-го Українського фронтів пройшов важкими дорогами війни, брав участь в обороні Києва і Сталінграда, визволенні Ростова-на-Дону, Донбасу. З першими підрозділами Червоної армії увійшов у звільнений Київ (6 листопада 1943 р.).

Після закінчення Київського державного університету (1948) був зарахований до аспірантури Академії суспільних наук при ЦК ВКП(б) і через три роки захистив кандидатську дисертацію. Впродовж 17 років (1961—1978) працював заступником Голови Ради Міністрів України, займався питаннями культури, освіти, охорони здоров'я.

Роботу в державних органах П.Т. Тронько вдало поєднував з науковою діяльністю. В 1968 р. захистив докторську дисертацію, опублікував ряд монографій — «Безсмертя юних», «В боях за Вітчизну», «Подвиг твоїх батьків» тощо. Був автором, керівником, членом редколегії кількох фундаментальних праць («Історія Української РСР», «Історія Києва», «Українська РСР у Великій Вітчизняній війні Радянського Союзу 1941—1945 рр.» та ін.). Головне дітище П.Т. Тронька — унікальне 26-томне видання «Історія міст і сіл Української РСР». Колосальна, безпрецедентна за своїми масштабами робота, в якій брали участь більше 100 тис. осіб, була здійснена у рекордний термін — за неповні 12 років. У 1976 р. це капітальне видання і його керівник удостоєні Державної премії СРСР у галузі науки і техніки.

П.Т. Тронько виконував важливі державні доручення і завдання за межами України: очолював урядові делегації на міждержавних переговорах з країнами Європи та Азії, був головою делегації України на Всесвітній виставці в Канаді, на сесії Генеральної асамблеї ООН.

У 1978 р. П.Т. Тронька обирають академіком і віце-президентом Академії наук України. З 1979 р. він керує відділом історико-краєзнавчих досліджень в Інституті історії АН УРСР. Під керівництвом ученого (протягом 22 років на громадських засадах він

очолював також правління Українського товариства охорони пам'яток історії і культури) розпочалася робота з підготовки «Зводу пам'яток історії і культури України», побачив світ каталог «Памятники истории и культуры Украины», довідник про пам'ятники Великої Вітчизняної війни «Навечно в памяти народной». За його ініціативою і безпосередньою участю розгорталася робота із спорудження музеїв народної архітектури і побуту в Києві, українського козацтва на о. Хортиця в Запоріжжі, музею Великої Вітчизняної війни 1941 – 1945 рр. та ін. Перу дослідника належить понад 600 наукових праць, зокрема 17 монографій.

Із здобуттям Україною незалежності Петро Тимофійович зосередився на науковій, науково-просвітницькій та науково-організаційній діяльності, а також захисті і відтворенні пам'яток історії і культури. Будучи Головою комісії з відтворення визначних пам'яток історії і культури при Президентові України та Всеукраїнського фонду з відтворення історико-архітектурної спадщини ім. О. Гончара, доклав чимало зусиль для справи відтворення духовних святинь народу. Як дослідник історії України періоду Другої світової війни він, очолюючи головну редколегію багатотомної серії книг «Реабілітовані історією», проводив велику коор-

динаційну роботу, завдяки якій було повернуто добре ім'я сотням тисяч жертв тоталітаризму. Як голова Всеукраїнської спілки краєзнавців (з 1990 р.) багато зробив для того, щоб пробудити у широких верствах населення інтерес до дослідження рідного краю, перетворити краєзнавство на масовий рух.

Результатом такої плідної діяльності стало відновлення Михайлівського Золотоверхого та Успенського соборів, видання цілого ряду цінних праць – двох частин 1-го тому «Зводу пам'яток історії і культури України», п'яти томів серії «Реабілітовані історією» та ін., журналів «Пам'ятки України», «Краєзнавство» тощо.

Відома діяльність вченого і як депутата Верховної Ради України дев'яти скликань.

Багатогранна праця П.Т. Тронька відзначена численними державними нагородами: орденами Леніна, Жовтневої революції, чотирма орденами Трудового Червоного Прапора, Дружби народів, «За заслуги» III ступеня, «Богдана Хмельницького» II та III ступенів. Він – Заслужений діяч науки і техніки України. У 2000 р. вченому присвоєно високе звання Героя України.

Наукова громадськість, колеги, учні, численні друзі щиро вітають Петра Тимофійовича з ювілеєм, зичать йому здоров'я, активного творчого довголіття.

60-річчя

академіка НАН України О.О. КРИШТАЛЯ

5 липня виповнилося шістдесят років видатному вченому в галузі молекулярної фізики академіку НАН України Олегу Олександровичу Кришталю.

Народився О.О. Кришталь у Києві в родині науковця. У 1968 р. закінчив фізич-

ний факультет Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка за фахом «молекулярна фізика».

Шлях майбутньому вченому в науку вказав його батько – Олександр Пилипович Кришталь – професор, завідувач кафедри

фізіології безхребетних КДУ. Він же з шкільних років зацікавив сина природничими науками, сформував у нього вміння аналізувати спостережувані процеси і явища, прагнення з'ясувати їх причини.

У 1970 р. Інститут фізіології ім. О.О. Богомольця широко відчинив двері талановитому випускникові університету Олегу Кришталю. Тут він виріс у визнаного світовою науковою спільнотою дослідника-професіонала з властивими йому глибиною проникнення у проблему, інтуїцією, енциклопедичною освіченістю.

У стінах цієї установи О.О. Кришталь працював спочатку молодшим, згодом — старшим науковим співробітником, а з 1982 р. і понині завідує відділом фізико-хімічної біології клітинних мембран. Від 2003 р. Олег Олександрович — заступник директора Інституту фізіології ім. О.О. Богомольця.

Основний напрям наукової діяльності О.О. Кришталю — вивчення механізмів іонної проникності, локалізованих на мембрані сенсорних нервових клітин. Під його керівництвом здійснюються дослідження фізико-хімічних і фармакологічних властивостей цих механізмів із застосуванням низки нових методів.

Результати наукового пошуку вченого узагальнені у більш як 300 публікаціях у міжнародних та вітчизняних журналах. Він співавтор наукового відкриття — явища вибіркової провідності мембрани соми нервових клітин.

З великою увагою ставиться О.О. Кришталь до тих, хто починає свій шлях у науці.

Багато часу він приділяє підготовці молодих фахівців різних рівнів: дипломників вищих навчальних закладів, аспірантів, докторів. Під його керівництвом захищено понад 20 кандидатських і докторських дисертацій.

О.О. Кришталь — знаний у світі нейрофізіолог. Він працював професором Університету Кюсю, Гарвардського, Мадридського університетів, входить до редакційних колегій кількох міжнародних журналів: «*European Journal of Neuroscience*», «*Neuroscience*», «*Physiological Reviews*», очолює Національний комітет України з нейронаук.

Олег Олександрович — людина з великим творчим потенціалом, з широким спектром обдарувань. Крім науки, він захоплюється літературною діяльністю, є автором двох художніх творів.

Колишній вихованець Київського національного університету ім. Тараса Шевченка підтримує тісні зв'язки з цим навчальним закладом. У відділі О.О. Кришталю завжди працюють студенти-дипломники, які згодом стають його аспірантами.

Від 1983 р. вчений має звання професора, у 1985 р. його обирають членом-кореспондентом РАН, у 1990 р. — членом Європейської академії. О.О. Кришталь — лауреат Державної премії СРСР і Державної премії України у галузі науки і техніки.

Наукова громадськість, численні учні та колеги щиро вітають Олега Олександровича з ювілеєм, бажають йому міцного здоров'я, щастя, яскравих успіхів і новаторських ідей.